

V poslednej kapitole se řeší otázka sportovních talentů, a to spíše z hlediska frekvence a výběru, než z hlediska pojetí. Ve vztahu k této tematice jsou citovány práce M. Kodýma. Na psychologické výsledky a studie se autor odvolává u řady dílčích problémů; z domácích autorů je citován Lát, Řičan, Švancara aj., ze zahraničních Lomov, Ravič-Sčerbová, Vandenberg, Cattell, Zazzo aj. V bohatém soupisu literatury je řada nepřesností, zejména v názvech německých publikací. Ke kladům patří názorné grafy a přesný autorský a věcný rejstřík. Anglický překlad jistě přispívá k rychlejší výměně informací v této oblasti, kde se již úspěšně rozvíjí mezinárodní spolupráce. Chybí zde však ruský překlad souhrnu, který by mohl přispívat ke kodifikaci klíčových termínů.

Monografie R. Kováře bude zajímat psychology, kteří se zabývají otázkami schopností a jejich vývoje, biologickými a sociálními determinantami vývoje osobnosti a samozřejmě především ty, kteří se specializují na psychologii tělesné výchovy a sportu.

Josef Švancara

Kolektiv: Chudožestvennaja kultura i razvitije ličnosti. Vydalo vydavatelstvo MysI, Moskva, 1978, 211 strán.

Táto publikácia, v ktorej sa rozoberajú aktuálne problémy rozvoja umeleckej kultúry rozvinutého socializmu, je kolektívnym dielom deviatich autorov, znalcov z oblasti vied o umení a filozofie. Autori venujú osobitnú pozornosť vzrastajúcej úlohe kultúry a umenia v ideovo-výchovnej práci strany, v mravnom a estetickom rozvoji harmonickej osobnosti.

Podľa názvu by sa dalo očakávať, že obsahové zameranie sa dá do pevnejšieho kontextu s najnovšími filozofickými a psychologickými poznatkami o psychológii osobnosti. Tento zreteľ sa poväčšine postráda, napriek tomu svojim obsahom i viacerými výsledkami je pozoruhodná a zaslúži si pozornosť i odborníkov psychológie, pedagogiky, estetiky, hlavne však všetkých, ktorí sa účastnia výchovno-vzdelávacieho procesu.

Tematické zameranie je rôznorodé, sčelujúcim momentom je však snaha o medzioborový prístup k riešeniu problematiky rozvoja osobnosti socialistického človeka, najmä formovania jeho vedomia vo svetle materiálov XXV. zjazdu KSSZ, zvlášť tých, ktoré venujú zvýšenú pozornosť rozvoju tvorivej osobnosti.

Kolektívna publikácia má zborníkový charakter a pozostáva z deviatich kapitol. Po-
všimnime si bližšie ich obsahové zameranie.

Všetko v mene človeka, všetko pre blaho človeka — to je leitmotiv, ktorý sa ako červená niť tiahne novou Ústavou ZSSR. Autor prvej kapitoly, J. A. Lukin sa zamýšľa nad požiadavkou, vychádzajúcou z odkazu V. I. Lenina, aby mal každý jednotlivec ústavne zabezpečené všetky možnosti pre všestranný rozvoj svojej osobnosti. Prichádza k záveru, že dnes je právo na tvorivý život pre všetkých bez rozdielu zabezpečené ako ekonomicky, tak i politicky a sociálne. Ústava zahŕňa tiež podmienky pre vyhľadávanie a formovanie mladých talentov. J. A. Lukin vysoko hodnotí prínos nových opatrení, ktorých dôslednou realizáciou bude možné kladne pôsobiť na rozvoj tvorivých schopností pre každého.

Kapitola D. A. Lomtadzeho, nesúca názov Umenie a mravný svet osobnosti poukazuje na umenie ako na najmohutnejšiu formu agitácie. Už klasici marxizmu vyjadrili nerozlomlný zväzok umenia so životom. Problémy spojenia umenia a morálky zaujímali filozofov už oddávna. D. A. Lomtadze v zhode s tým tvrdí, že umenie zahŕňa širokú oblasť mravno-estetického prežívania človeka, formuje jeho vedomie. Nemôže sa zbaviť toho, aby doň neprenikli ideje spojené s mravnými problémami. Ďalej autor poukazuje na postupné evolucionálne zobrazenie obrazu kladného hrdinu vo filme a literatúre.

L. I. Brežnev sa na XXV. zjazde KSSZ vyjadril, že mládež má mať možnosť byť prostredníctvom hodnotných umeleckých diel prítomná hrdinským činom otcov. To je dobrá možnosť ako pôsobiť na mladého človeka v rámci vlasteneckej výchovy. Tretia kapitola A. V. Ruseckého Umenie a vlastenecká výchova rozoberá možnosť výchovného pôsobenia filmu na románe V. Bykova „Sotnikov“, podľa ktorého natočila režisérka L. Šepitková úchvatný film „Voschoždenie“, ktorý s úspechom obletel svet. A. V. Ruseckij priznáva umeniu v rámci vlasteneckej výchovy veľkú silu, či už ide o jej emocionálne-psychologickú alebo racionálne-ideologickú zložku.

Štvrtá kapitola Klasické umenie a súčasnosť autora G. A. Nedošivina vysoko hodnotí

staré umenie a vyzdvihuje moc vplyvu kvalitného umeleckého diela, ktoré má častokrát viac čo povedať nasledujúcim generáciám, než kedysi bolo schopné zdeliť svojim súčasníkom.

Humanizmus v sovietskej filmovej tvorbe, piata kapitola od V. A. Dmitrieva nás sprevádza sovietskou filmovou tvorbou od objavenia sa slávneho Eizenštejnovo „Križníka Potemkina, cez filmy 30. rokov, ako legendárny Čapajev, prebúdajúci nadšenie silou hrdinského príkladu, cez optimistické komédie, pôsobivé filmy leniniany až po Bondarčukove skvelé protivojnové diela ako Osud človeka a filmový epos Bojovali za vlasť. Filmy 70. rokov nahliadajú často do budúcnosti. Autor rozoberajúc buržoázu kinematografiu poukazuje na rozdiely v ponímaní vedecko-technickej revolúcie a jej pôsobenia na človeka v kinematografiách triedne rozdeleného sveta.

Šiesta kapitola, Estetická výchova prostredníctvom televízie V. A. Trusova je venovaná obrovským možnostiam tohto masovokomunikačného prostriedku v rámci výchovy umením a výchovy k umeniu.

Kapitola Herec a jeho hrdina v súčasnom divadle sa pozastavuje pri niektorých aspektoch, ktoré sú dôležité v pláne dnešnej divadelnej kultúry. Problém herca v divadle má mimo umenovedného aj aspekt psychologický, sociologický a estetický. T. M. Surinová vychádza v svojom príspevku z výroku L. S. Vygotského, že psychológia herca je historická a triedna kategória. Prežívanie herca, jeho život vystupujú nie ako funkcia jeho osobného duševného života, ale ako javy, ktoré majú spoločenský význam a zmysel a sú prechodným stupňom od psychológie k ideológii. Autorka zároveň zdôrazňuje nerozlučné spojenie herca s hrdinom a zároveň s divákom.

A. Vitanov vo svojom príspevku Strana a Formovanie mladej umeleckej inteligencie popisuje teoretickú a praktickú činnosť Bulharskej komunistickej strany, kde leninské chápanie umenia je východiskom spojenia medzi stranou a mladou umeleckou inteligenciou.

Záverčná, deviatá kapitola Rozvoj osobnosti a kultúrna spolupráca je charakterizovaná nosnou myšlienkou, že úlohy, ktoré si stavia komunizmus pri formovaní nového typu osobnosti a umelecká kultúra, ktorá je cestou umeleckej tvorby a vnímania umeleckého diela čoraz viac masovou formou v dotváraní a sebauplatnení osobnosti môžu úspešne dojsť k svojmu cieľu len pri využití ideových, mravných a estetických hodnôt vytvorených aj ostatnými národmi.

Autorom tejto myšlienky ako aj celej kapitoly je G. Visnevskij. Všestranná spolupráca socialistických krajín v oblasti umeleckej kultúry musí byť objektom vážneho vedeckého výskumu i praktického uskutočnenia.

V celkovom zhodnotení publikácia sa javí významným príspevkom rozpracovania problematiky umeleckej tvorby a jej využitia k podnecovaniu rozvoja tvorivej socialistickej osobnosti. Autorom sa v jednotlivých príspevkoch podarilo poukázať na nezameniteľnú úlohu kultúry a umenia pri ideovo výchovnej práci pri výchove skutočne všestranne rozvinutého, tvorivého človeka. Z toho dôvodu treba knižku považovať za prínosnú ako z hľadiska teoretického tak i praktického dosahu pre spoločenskú prax v oblasti výchovy.

Beata Gardlíková